26/27

biond

STUDIEKEUZE SPECIAL

> VMBO > HAVO
> VWO > MBO

DIGITALE BIJLAGE

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Voorwoord 6
Over BiOND 6
Over de Studiekeuzespecial 6
Heeft jouw kind nog geen idee welke studie bij hun past? 7
Column Miranda van Dijk 7
4 tips die ik ouders en verzorgers meegeef 7
Vertragen 8
Maak er 'Project JIJ' van 8
Samen op onderzoek uit 8
Bied hulp (en moedig hulp vragen aan) 8
Trap niet in deze valkuilen! 9
Uitstellen 9
Beslissen voor je kind of leerling 9
Sturen op status 9
Denken dat het in één keer perfect moet 9
Welk type onderwijs past bij je kind? 10
Hoe vindt jouw kind de juiste studie? 11
Aanmelden 11
De knoop doorhakken 11
Keuzevrijheid binnen de studie 11
Flexibiliteit tijdens de loopbaan 11
10 do's and don'ts 12
Do's: wat moet je wél doen? 12
Don'ts: wat moet je niet doen? 13
Past een tussenjaar bij jouw kind? 14
Tussenjaarprogramma's 15
Studeren bij Defensie 16
Dienjaar bij Defensie 16
Nationale Weerbaarheidstraining 17

Maatschappelijke Diensttijd Missie ... 17
Studeren in het buitenland ... 17
Wilweg.nl voor jongeren (en hun ouders) ... 17
Maak samen een plan ... 17
Regel de praktische zaken ... 18
Studiefinanciering en beurzen ... 18
Woonruimte zoeken ... 18
Reisdocumenten en visum ... 18
Klaar voor vertrek ... 18
Als studeren niet vanzelf gaat ... 19
Oriënteren tijdens de studiekeuze ... 19
Meteen doorgeven bij de aanmelding ... 19
Hulp tijdens de studie ... 19
Mbo-specifiek ... 20
Verschillende niveaus, verschillende beroepen ... 20
Het mbo is er voor iedereen! ... 20
De vier niveaus zijn: ... 20
Toelating ... 20
Even voor je op een rijtje: ... 20
Op tijd inschrijven! ... 20
Hoe lang duurt de opleiding? ... 21
Entree-opleiding (niveau 1) ... 21
Basisberoepsopleiding (niveau 2) ... 21
Vakopleiding (niveau 3) ... 21
Middenkaderopleiding (niveau 4) ... 21
Specialistenopleiding (niveau 4) 1 jaar. Na een vak- of middenkaderopleiding. ... 21
Let op: doorstromen kan! ... 21
Leerwegen in het mbo ... 21
Na het mbo ... 21
Hbo-specifiek ... 22
Hoger beroepsonderwijs in het kort ... 22
Toelating ... 22
Let op! ... 22

Studeren en studiepunten ... 22
BSA of DSA ... 22
Leren en werken in drie varianten ... 22
Yes, je hebt een bachelorsdiploma! En dan? ... 23
Wo-specifiek ... 24
Toelating ... 24
Studie en onderzoek ... 24
Studeren en studiepunten ... 24
Bindend Studieadvies (BSA) ... 24
Twee niveaus: bachelor en master ... 24
Universitaire bachelor ... 24
Universitaire master ... 24
Wat voor beroepen passen bij een studie? ... 25
Aanmelden ... 26
Heb je een DigiD? ... 26
Heb je nog geen DigiD? ... 26
Mbo ... 26
Hbo en wo ... 26
MBO ... 26
Aanmelden voor 1 april 2027 ... 26
Studiekeuzeadvies en toelatingsrecht ... 27
HBO OF WO ... 27
Aanmelden voor 1 mei 2027 ... 27
SELECTIE ... 27
Extra toelatingseisen ... 27
Let op: eerder aanmelden! ... 28
Niet geselecteerd? ... 28
Numerus fixus ... 28
Mbo ... 28
Hbo/wo ... 28
Welke opleidingen hebben een numerus fixus? ... 29
Mbo ... 29
Hbo/wo ... 29

Heb je een plan B? 29
Studeren in België 29
Geldzaken 30
Studiefinanciering mbo 30
Voorwaarden 30
Lening of gift? 30
Hoe lang? 30
Lesgeld 31
Studiefinanciering hbo en universiteit 31
Let op 31
Voorwaarden 31
Lening of gift? 32
Hoe lang? 32
Toeslagen en tegemoetkomingen 32
Collegegeld 32
Studiefinanciering aanvragen 33
Hoe? 33
Wat? 33
Overleg met ouders 33
Bijverdienen? 33
Studietoeslag 33

Voorwoord

Minette van den Bemd
is directeur van BiOND

Beste ouders/verzorgers, decanen, studieloopbaanbegeleiders en andere begeleiders,

Voor je ligt de digitale ouderbijlage: een verzameling van alle praktische informatie uit de Studiekeuzespecial 26/27. De papieren Studiekeuzespecial is immers gemaakt voor jongeren, maar met jouw hulp het meest waardevol.

Een goede keuze begint zelden alleen. Jij bent degene die op het juiste moment de juiste vraag kan stellen. Die ruimte biedt om te twijfelen, en tegelijk helpt om stappen te zetten.

De papieren versie is nog te bestellen via onze website. Ook is er lesmateriaal ontwikkeld. Je kunt deze gratis downloaden op biond.nu/sks

Veel succes bij het begeleiden van jouw leerling, student of kind.

Met vriendelijke groet,

Minette van den Bemd
Directeur BiOND

Over ons
BiOND is de vereniging voor begeleiders van jongeren op het voortgezet onderwijs en het mbo. Van leerling-, loopbaan- en studieloopbaanbegeleiders tot decanen, mentoren, zorg- en ondersteuningscoördinatoren. Wij zijn het expertisecentrum en aanspreekpunt op het gebied van deskundige begeleiding in het voortgezet onderwijs en mbo.

De Studiekeuzespecial
Deze digitale bijlage is ondersteunend aan de fysieke Studiekeuzespecial. Is deze niet bij jou terechtgekomen maar wil je wel graag een fysiek exemplaar hebben? Informeer dan bij de decaan of SLB'er van jullie school of bestel zelf een exemplaar via **biond.nu/sks**

Let op: de Studiekeuzespecial wordt 1 keer per jaar geproduceerd, een herdruk is niet mogelijk. Het is daarom mogelijk dat de Studiekeuzespecial op een bepaald moment uitverkocht is.

Heeft jouw kind nog geen idee welke studie bij hen past?

Column Miranda van Dijk

Als decaan spreek ik wekelijks leerlingen over hun studiekeuze. Veel jongeren ervaren een enorme druk: ze willen de 'perfecte' keuze maken, alsof het een besluit is waar ze de rest van hun leven aan vastzitten. Gelukkig is dat absoluut niet zo.

Soms lijkt het alsof je kind zijn of haar studiekeuze al helemaal helder moet hebben, maar een studiekeuze is een proces. Het draait vooral om ontdekken en groeien!

4 tips die ik ouders en verzorgers meegeef

- **Tip 1: Begin bij het kind zelf**

Laat de opleidingen nog even voor wat ze zijn. Kijk samen naar wie je kind is: welke eigenschappen vallen op, waar gaat de vrije tijd naar uit, welke vakken stimuleren je kind, en wat vindt je kind belangrijk in het leven?

- **Tip 2: Stimuleer gesprekken**

Moedig je kind aan om te praten met studenten, professionals, oud-leerlingen, familie en vrienden. Maak hierbij wel de kanttekening dat de ervaring van een ander niet per se de ervaring van jouw kind hoeft te worden.

- **Tip 3: Zie het als een ontdekkingstocht**

In dit proces leert je kind ontzettend veel over zichzelf. Bijsturen hoort erbij en de persoonlijke ontwikkeling stopt na deze keuze niet, dit loopt door in hun hele verdere loopbaan.

- **Tip 4: Ga er samen op uit!**

Moedig je kind aan om open dagen en meeloopdagen te bezoeken, of ervaring op te doen via een stage of bijbaan. Al deze indrukken leveren waardevolle informatie op om stap voor stap verder te komen.

Het allerbelangrijkste: Ze hoeven dit niet alleen te doen. Met de steun van jou als ouder of verzorger, de coach, mentor én decaan komen we er samen wel. En twijfelt je kind af en toe? Zie dat juist als een goed teken: het laat zien dat ze er serieus over nadenken!

Weg met stress tijdens het studiekeuzeproces

Veel jongeren ervaren flink wat stress bij het kiezen van een vervolgstudie. Dat is heel begrijpelijk, want ze willen natuurlijk graag de juiste keuze maken. Helemaal zonder spanning zal het proces waarschijnlijk niet verlopen, maar als ouder of verzorger kun je helpen om het stresslevel binnen de perken te houden.

Sietske Jansma is docent Toegepaste Psychologie en Faculteits-Keuzecoach bij Studentenzaken van de Hogeschool van Amsterdam. Zij deelt waardevolle do's en don'ts waarmee je jouw kind of leerling kunt ondersteunen bij een studiekeuze met zo min mogelijk stress.

Dit is handig om te doen

Vertragen

"Een studie kiezen is niet iets wat je even snel tussendoor doet," benadrukt Sietske.

Jongeren moeten al op heel jonge leeftijd belangrijke keuzes maken. Door het enorme aanbod aan studierichtingen en snelle maatschappelijke ontwikkelingen (zoals AI) zien veel van hen door de bomen het bos niet meer. Die overload aan keuzes werkt soms verlammend.

Wat je kunt doen: Help je kind of leerling om af te remmen. Geef de tijd en ruimte om eerst zichzelf te leren kennen, te ontdekken wat er allemaal mogelijk is en met mensen te praten.

Maak er 'Project JIJ' van

Moedig je kind of leerling aan om te onderzoeken wat hij of zij wil, zie het als een soort profielwerkstuk over zichzelf. Dat kan in een schriftje, een digitaal document of een collage. Help te onderzoeken waar je kind of leerling blij van wordt, waarvoor hij of zij het bed uit wil komen, wat belangrijke waarden zijn, waar talenten liggen én wat absoluut niét aantrekt.

Samen op onderzoek uit

Kijk niet alleen naar binnen, maar ook naar buiten. Stimuleer je kind of leerling om open dagen te bezoeken en zich op te geven voor meeloopdagen. Ga het gesprek aan, maar laat je kind of leerling ook vragen stellen aan vrienden, docenten en professionals. Help te luisteren naar het eigen gevoel: voelt hij of zij zich ergens op het gemak, of geeft het juist een benauwd gevoel?

Bied hulp (en moedig hulp vragen aan)

Laat je kind of leerling weten dat hij of zij dit niet alleen hoeft te doen. Bied je steun aan, help mee te sparren of stel voor dat er samen met een vriend of vriendin op pad wordt gegaan.

Trap niet in deze valkuilen!

Uitstellen

Help je kind of leerling om op tijd te beginnen en het proces in kleine, overzichtelijke stappen op te delen.

Beslissen voor je kind of leerling

Hoe goed de bedoelingen ook zijn, het gaat erom wat bij je kind of leerling past. Ondersteun bij het maken van een eigen keuze.

Sturen op status

De mooiste resultaten ontstaan wanneer iemand doet wat hij of zij echt leuk vindt en waar de talenten liggen, niet omdat een studie 'zo hoort' of een hoge status heeft. Een studie die écht interesseert, maakt het leren niet alleen leuker, maar ook makkelijker.

Denken dat het in één keer perfect moet

In onze prestatiemaatschappij voelen jongeren de druk om alles meteen goed te doen. Herinner je kind of leerling eraan dat een studiekeuze geen eindstation is. Sietske vertelt over een student die via een omweg bij ALO en ICT uiteindelijk op zijn plek kwam bij de technische opleiding voor evenementenorganisatie. Pas door ervaringen op te doen, werd duidelijk wat wél paste.

Nog geen idee waar te beginnen?

Neem samen eens een kijkje op studiekeuze123.nl of kiesmbo.nl als vertrekpunt.

Speciaal voor onderwijsprofessionals
heeft de BiOND Academie de training bewust leren kiezen ontwikkeld, die je leert om heel bewust te luisteren en inzicht geeft in hoe jij én je leerlingen keuzes maken.

Welk type onderwijs past bij je kind?

	mbo	hbo (ad)	hbo (bachelor)	wo
Hoe leer je?				
Kernvraag	**Wat?**	**Wat & hoe?**	**Hoe?**	**Hoe & waarom?**
Leeraanpak	Leren door te doen. Je oefent vaardigheden die je meteen in de praktijk gebruikt	Leren door te doen. Je gaat begrijpen waarom iets werkt en hoe je het misschien beter kunt aanpakken	Leren door te doen én te denken. Je vraagt je af hoe dingen beter kunnen en wat jouw aanpak zegt over de beroepspraktijk	Onderzoeken, analyseren en nieuwe kennis ontwikkelen. Je stelt grote maatschappelijke vragen en zoekt uit hoe de wereld in elkaar zit
Leerwijze	Oefenen totdat het vanzelf gaat. Je leert vaardigheden voor een vak door het steeds opnieuw te doen	Theorie leer je meteen toepassen. Je werkt aan echte beroepssituaties en legt uit waarom je iets zo aanpakt	Doen en nadenken tegelijk. Je past theorie toe en koppelt die aan wat je in de praktijk ziet en ervaart	Bestuderen, onderzoeken en zelf redeneren. Je bouwt nieuwe kennis op en leert bestaande inzichten kritisch te bevragen
Nadruk	Je ontwikkelt beroepsvaardigheden. Je leert iets zo goed mogelijk te doen	Je werkt aan echte beroepsproblemen. Denken en doen wisselen elkaar voortdurend af	Je leert hoe kennis verandering in de beroepspraktijk mogelijk maakt: wat kun jij bijdragen aan hoe het vak er morgen uitziet?	Je zoekt naar verklaringen voor grote maatschappelijke vraagstukken: waarom werken dingen zoals ze werken, en wat kun jij daaraan toevoegen?
Hoe ziet een studiedag eruit?				
Lestijd & zelfstudie	Veel lestijd, weinig zelfstudie per week. Het meeste leer je op school, niet thuis	Begeleide lestijd plus zelfstudie per week. Je combineert praktijkopdrachten met zelfstudie of werkt thuis iets uit	Lessen en colleges afgewisseld met zelfstudie. Je bent een flink deel van de tijd zelf aan het werk	Afhankelijk van de opleiding veel zelfstudie. Je bepaalt zelf hoe, wanneer en waar je leert
Groepsgrootte	Les in klasverband	In kleine groepen werk je samen aan praktijkopdrachten	Les in klasverband, werkgroepen of gezamenlijke colleges	Les in collegezalen, soms met grote groepen. Ook werkgroepen of practica in kleinere groepen
Samenwerken	Veel samenwerken in groepjes, net zoals op de werkvloer	Veel samenwerken in groepen aan echte beroepsvraagstukken: je leert hoe je als team een probleem aanpakt en tot een oplossing komt	Vaak samenwerken, maar soms ook zelfstandig	Vooral zelfstandig werken, afhankelijk van de studie soms ook samenwerken
Structuur	Je krijgt duidelijke uitleg en gaat stap voor stap verder. Je hoeft de stof niet zelf te zoeken of samen te stellen	Het programma is overzichtelijk en praktijkgericht. Je weet wat er van je verwacht wordt	Er wordt veel stof aangeboden en behandeld. Je moet theorie en praktijk hierbij aan elkaar koppelen	Je verwerkt veel stof in korte tijd, grotendeels in eigen tempo. Je bent zelf verantwoordelijk voor hoe en wanneer je leert
Taal	Nederlandstalig	Nederlandstalig of anderstalig (Engels) als dat relevant is. Dit wordt duidelijk aangegeven	Nederlandstalig of Engelstalig, afhankelijk van de opleiding. Dit staat duidelijk vermeld bij de opleiding	Vaak ook Engelstalig: internationale vakliteratuur, Engelstalige colleges. Ook volledig Engelstalig programma's (studies)
Hoe word je begeleid en beoordeeld?				
Begeleiding	Je docenten houden je voortgang goed in de gaten. Aanwezigheid en inzet tellen mee	Je krijgt persoonlijke begeleiding in een kleine groep. Je docenten kennen je en je kunt makkelijk om hulp vragen	Er is coaching en begeleiding, maar je moet ook zelf initiatief nemen. Je docent helpt je, maar verwacht dat je zelf op de hoogte blijft van je studievoortgang	Hulp is beschikbaar, maar je moet er zelf om vragen. Je regelt je studie grotendeels zelf.
Toetsing	Korte toetsen over wat je geleerd hebt: je laat zien dat je de stof beheerst	Praktijkopdrachten en toetsen waarbij je laat zien dat je kennis kunt inzetten. Je wordt beoordeeld op wat je doet en hoe je erover nadenkt, niet alleen op wat je weet	Langere toetsen of grote opdrachten (portfolio's). Je laat zien dat je begrijpt wat je geleerd hebt en dat je het kunt toepassen	Uitgebreide theorie-toetsen en onderzoeksopdrachten: je laat zien dat je complexe stof beheerst en zelfstandig onderzoek kunt doen
Wat doe je in de praktijk?				
Stage & praktijk	Stage is een groot onderdeel van je opleiding. Je loopt meerdere stages en leert het vak echt in de praktijk	Praktijkervaring is een vast onderdeel van de opleiding. Je loopt stage of werkt samen met organisaties	Oefenen of uitproberen in de praktijk is belangrijk. Je loopt een of meerdere stages. Je stage kan ook je afstudeertraject zijn	Een stage is niet vanzelfsprekend. Bij de ene studie doe je praktijkervaring op, bij de andere staat onderzoek centraal
Wat wordt jouw rol later?				
Jouw werkplek	Je werkt aan concrete taken binnen je eigen team of werkplek	Je kijkt verder dan je eigen taak. Hoe werkt de organisatie en hoe kun jij die verbeteren?	Je denkt na over hoe organisaties en sectoren zich op de lange termijn ontwikkelen	Je richt je op grote maatschappelijke vraagstukken en draagt bij aan de ontwikkeling van kennis
Jouw kennis	Je gebruikt kennis direct. Je past toe wat je leert	Je koppelt theorie aan de praktijk en legt uit waarom iets werkt	Je vertaalt theorieën naar oplossingen en combineert nieuwe en bestaande kennis	Je bevraagt bestaande kennis, ontdekt wat er nog ontbreekt en draagt bij aan nieuwe inzichten

Hoe vindt jouw kind de juiste studie?

Aanmelden

Als aankomende student moet je kind of leerling zich uiterlijk op **1 april 2027 (mbo)** of **1 mei 2027 (hbo en universiteit)** aanmelden voor een opleiding. Alleen bij tijdig aanmelden geldt het zogenaamde 'toelatingsrecht'.

Goed om te weten: dit hoeft nog niet de definitieve keuze te zijn! Je kind of leerling kan de studiekeuze eventueel tot **1 september 2027** nog wijzigen.

De knoop doorhakken

De uiteindelijke beslissing nemen kan best spannend zijn voor je kind of leerling. Je kunt geruststellen: vrijwel niets is definitief. Er komen onderweg altijd weer nieuwe keuzemomenten waarop het studietraject bijgestuurd kan worden.

Keuzevrijheid binnen de studie

Ook tijdens en na het traject zijn er volop mogelijkheden om een eigen weg te kiezen:

Doorstroom: Van het mbo naar het hbo overstappen kan vaak heel flexibel.

Vrije ruimte: In het hoger onderwijs kunnen studenten verbreding of verdieping zoeken via een minor of vrije keuzevakken bij andere opleidingsrichtingen.

Schakelen: Met een pre-master (een eenjarig schakelprogramma) kan je kind of leerling na de bachelor alsnog een master in een ander vakgebied volgen.

Flexibiliteit tijdens de loopbaan

Zelfs na het behalen van het diploma staat niets vast. Veel starters stappen later over naar een ander vakgebied, bijvoorbeeld via een betaald leerwerktraject in de zorg, het onderwijs of de ICT, sectoren waar een grote vraag is naar personeel. Ook een traineeship bij een bedrijf is een populaire manier om door te groeien.

Belangrijke tip: Raak niet in paniek als je kind of leerling nog twijfelt. Vertrouw erop dat hij of zij uiteindelijk wel op de juiste plek terechtkomt. Er zijn vaak meerdere routes én opleidingen die heel goed passen!

10 do's and don'ts

Do's: wat moet je wél doen?

1. **Ontdek de passie van je kind of leerling**
   Iedereen heeft hobby's en interesses, ook buiten school. Kijk samen naar wat je kind of leerling graag doet en waar hij of zij zich prettig voelt. Daar sluiten vaak verrassend veel opleidingen op aan.
2. **Gebruik samen het verstand**
   Elke studie heeft voor- en nadelen. Help je kind of leerling een overzicht te maken van wat belangrijk is. Vergelijk vervolgens opleidingen op basis van vakken, de manier van studeren, de locatie en het uiteindelijke beroepenveld.
3. **Onderzoek het interessegebied**
   Binnen elk vakgebied bestaan tientallen studies. Sites zoals KiesMBO en Studiekeuze123 geven een goed overzicht. Spreken bepaalde richtingen jouw kind of leerling totaal niet aan? Laat die dan gerust afvallen zodat er focus ontstaat.
4. **Zet het netwerk in**
   Moedig jouw kind of leerling aan om te praten met mensen uit de omgeving, zoals vrienden, familie of studenten die al een studie hebben gekozen. Is het netwerk klein? Dan kan een platform zoals Temma uitkomst bieden.
5. **Oriënteer online**
   Er is online veel betrouwbare informatie te vinden. Sites als Studielink, DUO, KiesMBO en Studiekeuze123 helpen jouw kind op weg bij praktische zaken zoals selectie en aanmelden.
6. **Ga samen op pad**
   Stimuleer jouw kind of leerling om open dagen en meeloopdagen te bezoeken. Bereid deze bezoeken samen voor door vooraf vragen te bedenken. Ook proefstuderen is een prima manier om te ervaren of de onderwijsvorm bij jouw kind past.
7. **Let op de sfeer**
   Laat jouw kind of leerling op locatie vooral praten met huidige studenten. Zij delen eerlijke ervaringen over de opleiding. De belangrijkste vraag is: zie ik mezelf hier de komende jaren rondlopen?
8. **Check de kwaliteit van de studie**
   Hoe beoordelen studenten hun docenten? Hoeveel studenten behalen hun diploma binnen een redelijke termijn en hoe is de begeleiding geregeld? Deze nuttige kwaliteitsinformatie is eenvoudig online terug te vinden.
9. **Kijk naar de manier van leren**
   Colleges, toetsen, practica, stages en projecten: elke studie heeft een eigen opbouw. Dit helpt je kind of leerling te ontdekken welke manier van studeren het beste bij hem of haar past.
10. **Verdiep je in de geldzaken**
    Wat kost een studie precies en op welke studiefinanciering heeft je kind recht? Regel deze zaken tijdig op de website van DUO om financiële verrassingen te voorkomen.

Don’ts: wat moet je niet doen?

1. **Help uitstelgedrag te voorkomen**
   Goed oriënteren, open dagen bezoeken en opleidingen vergelijken kost flink wat tijd. Help je kind of leerling om hier tijdig ruimte voor te maken. Uitstellen blijkt in de praktijk de grootste valkuil te zijn voor studenten die later uitvallen.
2. **Benadruk dat dit geen keuze voor het leven is**
   Je kind of leerling kiest enkel de plek waar de reis begint. De persoonlijke ontwikkeling en het studiekeuzeproces gaan ook tijdens de studie gewoon door.
3. **Laat ze hun eigen koers bepalen**
   Moedig ze aan om keuzes te maken op basis van de eigen wensen, niet om vrienden te volgen of aan verwachtingen van de omgeving te voldoen. Bied een luisterend oor en geef feedback, maar laat de uiteindelijke beslissing bij je kind of leerling liggen.
4. **Zorg altijd voor een achterdeur**
   Aanmelden voor een opleiding met een numerus fixus of een strengere selectieprocedure brengt risico's met zich mee. Maak samen een plan B.
5. **Geef ruimte als de keuze nog niet helder is**
   Lukt het niet om vóór het eindexamen een knoop door te hakken? Dwing geen gehaaste keuze af. Een tussenjaar of oriëntatiejaar biedt de nodige tijd en ervaring om alsnog tot een passende beslissing te komen.
6. **Kijk verder dan het toekomstige salaris**
   Je kind of leerling gaat in de toekomst tientallen jaren werken. Werk doen zonder plezier is simpelweg niet vol te houden. Het meewegen van baankansen is verstandig, maar laat het niet de doorslaggevende factor zijn.
7. **Toets oude dromen aan het heden**
   Had je kind of leerling vroeger al een uitgesproken droomberoep? Help jouw kind te toetsen of die wens nog aansluit bij wie jouw kind nú is. Interesses en talenten veranderen door de jaren heen.
8. **Laat het idee van één vast beroep los**
   De meeste mensen veranderen tijdens hun loopbaan meerdere keren van baan of vakgebied. De arbeidsmarkt vraagt om blijvende ontwikkeling. Je kind of leerling kan dus gerust starten met een studie die op dit moment aanspreekt.
9. **Focus op de inhoud, niet op de stad**
   De sfeer van een studiestad is leuk, maar het inhoudelijke programma staat voorop. Dezelfde opleiding kan per instelling sterk verschillen. Soms blijkt een studie wat verder van huis inhoudelijk veel beter te passen.
10. **Schep een realistisch beeld van de studielast**
    Een vervolgopleiding vraagt gemiddeld veertig uur per week. Staan er weinig contacturen op het rooster? Dan wordt er veel zelfstudie verwacht.

Past een tussenjaar bij jouw kind?

Elke leerling zou een tussenjaar moeten overwegen, vindt Daniëlle Vogels. Dat betekent volgens haar niet dat iedereen ook daadwerkelijk een tussenjaar móét nemen, maar wel dat het een waardevolle optie is om mee te nemen.

Daniëlle Vogels is voorlichter van studiekeuzebegeleiders bij Wageningen University & Research en oprichter van het TussenjaarKenniscentrum. Ze nam zelf al een tussenjaar toen dat nog niet 'in' was: "Ik gun jou ook dat je kunt kiezen wat je zelf wilt, zonder je iets aan te trekken van wat anderen daarvan vinden."

Op deze leeftijd is het voor jongeren ontzettend belangrijk om te ontdekken wie ze zijn, ook buiten de schoolbanken. Dat gebeurt vooral door praktische ervaring op te doen. Een tussenjaar kan daar uitstekend bij helpen, dus het is zeker de moeite waard om hier samen over te praten. Misschien wil je kind ervaring opdoen in de praktijk, een tijdje reizen of simpelweg even op adem komen na de prestatiedruk op de middelbare school.

De vraag wanneer een tussenjaar een verstandige stap is, hangt nauw samen met de vraag wanneer de scholier echt klaar is om te gaan studeren. Staat de jongere volledig achter de gekozen studie en is de motivatie er om te starten? Dan is direct inschrijven voor een vervolgopleiding de beste route.

Aan de andere kant is het niet verstandig als de leerling gaat studeren puur om aan de verwachtingen van de omgeving te voldoen, of wanneer de motivatie eigenlijk nog ontbreekt. Wie met de verkeerde insteek aan een studie begint, loopt namelijk een aanzienlijk groter risico om voortijdig uit te vallen.

Kiest je kind voor een tussenjaar? Help dan om een concreet plan te maken. Een tussenjaar is een ideale periode om te blijven oriënteren en verdieping te zoeken in mogelijke opleidingen. Bedenk samen wat er nodig is om straks met een gezonde mentale balans en verse energie aan de studie te beginnen. Bespreek ook openlijk de kansen én de mogelijke risico's. Een waardevol tussenjaar hoeft bovendien niet duur te zijn: een reis naar het buitenland is absoluut geen verplichting, want ook binnen Nederland is er ontzettend veel mogelijk.

Tussenjaarprogramma's

Keuzekracht bij Intermijn
Voor wie? **Als je studiekeuze nog onduidelijk voelt**
Hoeveel kost het? **€895**
Hoe lang? **Zelf indelen**
Hoe intensief? **6 sessies van 60-90 min**

www.intermijn.nl

Nederlandse Ondernemers Academie
Voor wie? **17-24 jaar**
Hoeveel kost het? **€ 3.900**
Hoe lang? **5 maanden**
Hoe intensief? **20 uur per week, 1 dag op locatie**

www.de-noa.nl

Tussenjaar Theaterschool Utrecht
Voor wie? **16-21 jaar**
Hoeveel kost het? **€ 4.895**
Hoe lang? **9 maanden**
Hoe intensief? **4 dagen per week**

www.theaterschoolutrecht.nl

Verschilmakers
Voor wie? **Als je via brede onderwerpen wilt ontdekken wat je leuk vindt**
Hoeveel kost het? **€549 per maand**
Hoe lang? **Vanaf 6 maanden**
Hoe intensief? **1 vaste dag per week**

www.verschilmakers.nu

Liberal Arts Tussen(half)jaar
Voor wie? **17+ jaar, middelbare school afgerond**
Hoeveel kost het? **€ 6.995 - € 15.995**
Hoe lang? **Een heel of half jaar**
Hoe intensief? **4 tot 5 dagen per week**

www.vrijehogeschool.nl

Breekjaar
Voor wie? **Als je van alles wat wilt meemaken**
Hoeveel kost het? **€ 6.999 - € 3.990**
Hoe lang? **10 of 3 maanden**
Hoe intensief? **2 dagen per week**

www.breekjaar.nl

Veel programma's hebben inkomensafhankelijke prijzen en bieden oplossingen zoals een steunfonds, crowdfunding of korting wanneer noodzakelijk.
**Prijzen voor jaar 2026: kijk op de websites voor de meest actuele bedragen.*

THNXnoTHNX

Vrijwilligerswerk doen of stage lopen in een weeshuis in het buitenland lijkt een goed idee, maar is schadelijk voor deze kwetsbare kinderen. Als vrijwilliger bouw je tijdelijke banden op met kinderen, die telkens weer worden verbroken. Dit veroorzaakt gevoelens van verlating en draagt bij aan het ontstaan van hechtingsstoornissen. Soms worden kinderen door mensenhandelaren weggehaald uit hun gezinnen, omdat een vol weeshuis geld oplevert van goedbedoelende bezoekers en vrijwilligers.

Wil jouw kind verantwoord vrijwilligerswerk doen met kinderen? Kijk dan op **thnxnothnx.nl**

Studeren bij Defensie

Overweegt je kind of leerling een toekomst bij Defensie? Dan zijn er drie interessante routes om alvast ervaring op te doen, variërend van 80 uur meelopen tot een heel jaar fulltime aan de slag. Hier staan het Dienjaar Defensie, de Nationale Weerbaarheidstraining en de MDT Missie voor je op een rij.

Dienjaar bij Defensie

Het Dienjaar Defensie biedt de kans om een jaar lang fulltime mee te draaien bij de marine, landmacht, luchtmacht of marechaussee. Na de basisopleiding gaat de deelnemer als militair aan het werk in een echte functie, waar uiteraard gewoon een volwaardig salaris bij hoort.

Je kind groeit hier fysiek en mentaal enorm door, leert echt samenwerken en draagt direct bij aan de veiligheid van Nederland. Het is de ideale manier om werkervaring op te doen en te ontdekken of Defensie echt past. Na het jaar kan er doorgestroomd worden binnen Defensie, of kan er met een rugzak vol waardevolle ervaring voor een andere studie of baan gekozen worden. Meer informatie vind je op https://werkenbijdefensie.nl/dienjaar

Nationale Weerbaarheidstraining

Tijdens de Nationale Weerbaarheidstraining volgt de deelnemer tien weken lang de Initiële Militaire Opleiding. Doordeweeks verblijven ze op de kazerne, behalve als ze op bivak zijn.

De jongere leert hier belangrijke militaire én persoonlijke vaardigheden, zoals leidinggeven, samenwerken en doorzetten onder lastige omstandigheden. De opleiding is betaald en kan soms zelfs worden ingezet als minor of keuzedeel binnen een studie. Na de training kan de scholier eventueel parttime aan de slag als reservist. Bekijk de mogelijkheden op https://werkenbijdefensie.nl/nwt

Maatschappelijke Diensttijd Missie

De Maatschappelijke Diensttijd Missie vraagt een inzet van 80 uur, waarin de leerling werkt aan de eigen ontwikkeling én iets terugdoet voor de maatschappij. Na een online aftrap gaan de deelnemers op bivak en voeren ze een sociale missie uit in de vorm van vrijwilligerswerk. Het traject wordt feestelijk afgesloten met een reünie.

Het is een mooie kans om fysieke en mentale grenzen te verleggen, eigen talenten te ontdekken en te bouwen aan zelfvertrouwen en leiderschap. Bovendien worden er nieuwe vrienden gemaakt en is het een mooie plus op het cv. Meer hierover staat op https://mdtmissie.nl/nl/

Studeren in het buitenland

Wilweg.nl voor jongeren (en hun ouders)

Droomt de jongere van een studie, stage of tussenjaar in het buitenland? Dan komen er waarschijnlijk veel vragen op jullie af. Waar te beginnen? Wat kost het en hoe wordt het gefinancierd? Hoe vindt het kind straks een fijne woonruimte? Op WilWeg vind je gratis informatie, praktische tips en ervaringsverhalen van andere studenten. Of de studiekiezer zich nu pas net oriënteert of al bijna de koffers pakt: WilWeg helpt om het overzicht te bewaren.

WilWeg laat zien dat een avontuur over de grens helemaal niet zo ingewikkeld hoeft te zijn en helpt bij een goede voorbereiding. Op www.wilweg.nl staat heldere informatie over landen, mogelijkheden, financiën, praktische zaken en verhalen van ervaringsdeskundigen.

Maak samen een plan

Droomt de jongere van een studie, stage of tussenjaar in het buitenland? Dan komen er waarschijnlijk veel vragen op jullie af. Waar te beginnen? Wat kost het en hoe wordt het gefinancierd? Hoe vindt het kind straks een fijne woonruimte? Op WilWeg vind je gratis informatie, praktische tips en ervaringsverhalen van andere studenten. Of de studiekiezer

zich nu pas net oriënteert of al bijna de koffers pakt: WilWeg helpt om het overzicht te bewaren.

WilWeg laat zien dat een avontuur over de grens helemaal niet zo ingewikkeld hoeft te zijn en helpt bij een goede voorbereiding. Op www.wilweg.nl staat heldere informatie over landen, mogelijkheden, financiën, praktische zaken en verhalen van ervaringsdeskundigen.

Regel de praktische zaken

Wanneer de keuze vaststaat, schrijft de aanstaande student zich in bij de gekozen opleiding of instelling. Daarnaast zijn er een aantal belangrijke randvoorwaarden om samen door te nemen:

Studiefinanciering en beurzen

In veel gevallen kan de Nederlandse studiefinanciering gewoon worden meegenomen naar het buitenland. Controleer daarnaast op wilweg.nl/financien of je kind in aanmerking komt voor een aanvullende beurs.

Woonruimte zoeken

Het vinden van een plek om te wonen vraagt vaak wat voorbereiding. Handige handvatten hiervoor staan op wilweg.nl/praktische-zaken/hoe-vind-je-woonruimte-in-het-buitenland.

Reisdocumenten en visum

Afhankelijk van de bestemming is er mogelijk een visum of specifieke vergunning nodig. Bekijk hiervoor wilweg.nl/praktische-zaken/visa-en-vergunningen.

Klaar voor vertrek

Als alle voorbereidingen zijn getroffen, is de jongere klaar voor een onvergetelijke ervaring. Omdat er bij een buitenlandavontuur altijd veel komt kijken, is het verstandig om samen ook nog even de complete checklist door te nemen op wilweg.nl/checklist.

Speciaal voor onderwijsprofessionals
organiseert de BiOND Academie regelmatig gratis toegankelijke webinars samen met UStudy. Kijk op de website wanneer er weer een webinar gepland staat.

Als studeren niet vanzelf gaat

Heeft je kind dyslexie, ADHD, een chronische ziekte, een fysieke beperking of een andere vorm van extra hulp nodig? Dan is het heel slim om dit zo vroeg mogelijk aan te geven bij de nieuwe studie. Hoe sneller de school dit weet, hoe minder hobbels jullie onderweg tegenkomen.

Goede begeleiding is geen gunst, het is gewoon het recht van je kind of leerling.

Oriënteren tijdens de studiekeuze

Help een jongere om al tijdens de zoektocht naar een studie te kijken naar de extra hulp die een school biedt. Elke onderwijsinstelling is wettelijk verplicht om redelijke aanpassingen te doen. Denk aan extra tijd bij tentamens, aangepast lesmateriaal of een rooster dat meebeweegt. Moedig de scholier aan om hier gewoon naar te vragen tijdens een open dag of een introductie. Op https://www.onbelemmerdstuderen.nl vinden jullie per situatie precies wat er mogelijk is en bij wie je moet zijn.

Meteen doorgeven bij de aanmelding

Geef de behoefte aan extra hulp direct door bij de aanmelding, en wacht niet tot er misschien problemen ontstaan. Zoek samen contact met de decaan of de studieadviseur om door te spreken wat de studiekiezer precies nodig heeft. Hij of zij weet immers zelf het allerbeste wat prettig werkt. Maak heldere afspraken en laat deze voor de zekerheid opschrijven. Alleen als de opleiding weet wat er speelt, kunnen ze er goed rekening mee houden.

Hulp tijdens de studie

Loopt de studie toch wat anders dan gehoopt, loopt je kind vertraging op of wordt het financieel een uitdaging? Op het hbo of de universiteit kan de student aankloppen bij het Profileringsfonds van de opleiding. Volgt de jongere een opleiding op het mbo? Bekijk dan de regelingen bij DUO en de eigen gemeente. Blijf er vooral niet mee rondlopen, want er zijn bijna altijd oplossingen te vinden.

Speciaal voor zorg- en ondersteuningscoördinatoren
heeft de BiOND Academie een basistraining voor het vo en het mbo waarmee je jouw begeleiding verder kunt professionaliseren. Ben je al geruime tijd ondersteuningscoördinator? Kijk dan eens naar de verdiepende training voor ondersteuningscoördinatoren.

Mbo-specifiek

Verschillende niveaus, verschillende beroepen

Als je naar het mbo gaat kun je kiezen uit heel veel opleidingen. Er zijn verschillende niveaus en manieren waarop je leert. Bij alle mbo-opleidingen is er aandacht voor burgerschap, aansluiting op de arbeidsmarkt én aansluiting op een eventuele vervolgopleiding.

Het mbo is er voor iedereen!

Je kunt op vier verschillende niveaus instappen. Je vooropleiding bepaalt op welk niveau je kunt beginnen.

De vier niveaus zijn:

niveau 1: entree-opleiding

niveau 2: basisberoepsopleiding

niveau 3: vakopleiding

niveau 4: middenkader- of specialistenopleiding

Toelating

Met een vmbo-diploma kun je starten met een opleiding op het mbo. Het mbo gaat verder met wat je al geleerd hebt in het voortgezet onderwijs. Om de overstap zo goed mogelijk te laten verlopen, vragen de meeste opleidingen om een doorstroomdossier. Bijvoorbeeld een DDD van Intergrip of een Paspoort voor Succes. Daarnaast heb je op het vmbo ook een Loopbaandossier bijgehouden. Daarmee laat je zien op welke manier jij bezig bent geweest met loopbaanvaardigheden en studiekeuze.

Je kunt ook beginnen aan een opleiding als je geen diploma hebt gehaald. Dit is de entree-opleiding. Voor de 4 niveaus gelden verschillende vooropleidingseisen. Let op: voor sommige opleidingen gelden aanvullende eisen of zijn er maatwerktrajecten mogelijk. Check bij de opleiding welke dit zijn.

Even voor je op een rijtje:

- **Niveau 1:** als je geen diploma hebt, minimumleeftijd 16 jaar
- **Niveau 2:** diploma vmbo-basis
- **Niveau 3 /4:** diploma vmbo-kader/gl/tl, of (ongediplomeerd) havo/vwo met tenminste een overgangsbewijs van klas 3 naar 4

Op tijd inschrijven!

Weet je welke studie je wil gaan volgen en naar welke school je wil gaan? Je moet je aanmelden voor 1 april 2027. Op tijd aanmelden is heel belangrijk. Het kan zijn dat de opleiding die je kiest een beperkt aantal plaatsen heeft.

Hoe lang duurt de opleiding?

Entree-opleiding (niveau 1)

1 jaar. Met een diploma van een Entree-opleiding werk je als assistent in een bedrijf of instelling.

Basisberoepsopleiding (niveau 2)

1 tot 2 jaar. Je wordt opgeleid tot vakman/vakvrouw. Je doet vooral praktisch, uitvoerend werk.

Vakopleiding (niveau 3)

2 tot 3 jaar. Je kunt zelfstandig aan de slag in jouw vakgebied.

Middenkaderopleiding (niveau 4)

3 tot 4 jaar. Je voert volledig zelfstandig je werk uit en bent breed inzetbaar. Ook kun je een specialisatie ontwikkelen of leiding geven.

Specialistenopleiding (niveau 4)

1 jaar. Na een vak- of middenkaderopleiding.

Let op: doorstromen kan!

Veel opleidingen kun je 'stapelen'. Dat betekent dat je steeds een niveau verder gaat. Na een opleiding op niveau 3, kun je verder naar niveau 4. Na niveau 4 kun je doorgaan naar het hbo (associate degree of hbo bachelor).

Leerwegen in het mbo

Je kunt als mbo-student kiezen uit twee leerwegen:

> **De BeroepsOpleidende Leerweg (BOL):** je gaat de hele week naar school en loopt verschillende stages.
> **De BeroepsBegeleidende Leerweg (BBL**): je werkt vanaf de eerste dag bij een bedrijf of instelling, en daarnaast ga je één dag in de week naar school om de theorie te leren.
> **Verkort traject/derde leerweg:** voor studenten die al werkervaring hebben opgedaan binnen de gekozen opleiding en zo een verkort traject doorlopen.

Na het mbo

Met je mbo-diploma kun je direct aan het werk, maar je kunt natuurlijk ook verder leren. Veel studenten kiezen ervoor om na hun opleiding door te studeren op een hoger niveau binnen het mbo, een Associate Degree (Ad) te volgen of door te gaan naar het hbo. Omdat praktijkervaring waardevol is, zijn hbo-scholen blij met studenten die een mbo-opleiding (niveau 4) hebben gevolgd.

Hbo-specifiek

Hoger beroepsonderwijs in het kort

Het hbo is beroepsgericht. Je doet kennis en ervaring op waar je in de praktijk wat aan hebt. Je bent praktisch bezig, volgt stages en werkt in projectgroepen samen met medestudenten. Maar ook zelfstudie hoort erbij. Je werkt aan opdrachten en doet theoretische kennis op om de praktijk te onderbouwen. Er wordt zelfstandigheid van je verwacht. Vind je vier jaar studeren te lang? Dan kun je kiezen voor een 2-jarige associate degree (Ad). Ook hier staat de professionele rol op de werkvloer centraal. Je kunt meteen de arbeidsmarkt op of toch nog kiezen voor het afmaken van een bachelor.

Toelating

- Heb je een mbo-4, havo- of vwo-diploma? Dan kun je starten in het hbo.
- Ben je 21 jaar of ouder en heb je niet de juiste vooropleiding? Dan is er een toelatingsonderzoek (colloquium doctum).
- Sommige opleidingen stellen extra eisen aan een diploma. Denk aan vakken die je in je pakket moet hebben of speciale vaardigheden die je moet beheersen.

Let op!

Meld je uiterlijk 1 mei 2027 aan via Studielink. Je hebt dan recht op een studiekeuzecheck en kunt nog tot 1 september je keuze wijzigen, mits er geen sprake is van een numerus fixus of selectie.

Studeren en studiepunten

Met elk vak, elke stage, elk project haal je studiepunten. Eén punt staat voor 28 studiebelastingsuren. Dit is het totaal aantal uren dat het studeren (inclusief colleges) kost. Een vierjarige hbo-opleiding is 240 studiepunten (60 punten per jaar).

BSA of DSA

Een eerstejaarsstudent kan verplicht worden een aantal studiepunten te behalen om door te mogen gaan naar het tweede studiejaar. Dit heet een bindend studieadvies (BSA). Er kan ook een dringend, en dus niet bindend, advies gegeven worden (DSA). Het aantal punten verschilt per opleiding. Heb je het eerste jaar afgerond? Dan heb je je propedeuse behaald. In een aantal gevallen kan je dan al doorstromen naar een universiteit. Informatie hierover vind je op site van de betreffende universiteit.

Leren en werken in drie varianten

1) Voltijd studeren: je bent elke dag met je studie bezig, gemiddeld 40 uur per week. Je hebt recht op studiefinanciering.

2) Deeltijd studeren: je volgt de studie naast je werk en je hebt vaak 's avonds les. Je studie hoeft niet aan te sluiten bij je huidige baan. Je hebt recht op een tegemoetkoming van DUO.

3) Een duale opleiding: je combineert werken met studeren. Je hoeft geen stage te lopen. Voor je werk ontvang je salaris, voor het studeren heb je recht op studiefinanciering.

Yes, je hebt een bachelorsdiploma! En dan?

Je kunt aan het werk gaan of je kunt doorstromen naar een master bij een hogeschool of een universiteit. Hiervoor kunnen bijzondere toelatingseisen gelden.

Kijk voor meer informatie op **studiekeuze123.nl**

Wo-specifiek

Toelating
Met je vwo-diploma kun je starten in het wetenschappelijk onderwijs (wo). Soms ook met een propedeuse van een hbo-opleiding. Kijk voor de exacte toelatingseisen op de universiteitswebsite.

Studie en onderzoek
De nadruk ligt minder op het voorbereiden op de arbeidsmarkt dan in het hoger beroepsonderwijs en meer op onderzoek. Je leert analytisch en kritisch te denken. Het tempo ligt relatief hoog: je moet grote hoeveelheden informatie snel kunnen lezen en begrijpen. Je werkt meestal zelfstandig. Op de universiteit heb je hoor- en werkcolleges. Hoorcolleges volg je vaak met alle mensen die het vak moeten halen. Afhankelijk van de studie kunnen dit grote groepen zijn. Er is dan weinig ruimte om vragen te stellen.

Studeren en studiepunten
Als je studeert aan de universiteit behaal je studiepunten. Eén punt staat voor 28 studiebelastingsuren: uren die je besteedt aan het studeren (zowel colleges als zelfstudie). Een universitaire bachelor duurt drie jaar en bestaat uit 60 studiepunten per jaar. In totaal moet je dus 180 studiepunten behalen om af te kunnen studeren.

Bindend Studieadvies (BSA)
Bij een Bindend Studieadvies (BSA) moet je een bepaald aantal studiepunten halen. Haal je deze punten niet, dan moet je stoppen. Dit aantal verschilt per opleiding. Lukt dat niet, dan mag je niet verder met je studie. Check voordat je een opleiding kiest, hoe het is geregeld bij de studie van jouw keuze.

Twee niveaus: bachelor en master
Het wetenschappelijk onderwijs in Nederland is, net zoals bij het hoger beroepsonderwijs, ingedeeld volgens de bachelor-masterstructuur:

Universitaire bachelor
Deze opleiding duurt drie jaar en is meestal theoretisch. Je schrijft vaak in het laatste jaar een scriptie (thesis). Een stage is niet vanzelfsprekend. Na afronding ontvang je een bachelorsdiploma. Vervolgens kun je ervoor kiezen een universitaire master te gaan volgen. Soms zijn er selectie- of extra toelatingseisen, bijvoorbeeld wanneer je voor een ander studiegebied kiest.

Universitaire master
De opleiding duurt één tot drie jaar waarin je je verder specialiseert. De master is ook theoretisch en je besteedt aandacht aan onderzoek en onderzoeksmethoden. Ook de master rond je af met een scriptie.

Kijk voor meer informatie op **studiekeuze123.nl**

Wat voor beroepen passen bij een studie?

Weet de leerling al wat hij of zij wil gaan studeren? Geen paniek als het antwoord nee is. Een studie kiezen is geen levensbeslissing, het is gewoon de volgende stap voor je kind. En die stap wordt vaak een stuk duidelijker als de studiekiezer alvast kijkt welke beroepen bij een opleiding passen.

Op www.studiekeuze123.nl/beroepen en www.kiesmbo.nl vind je informatie over allerlei beroepen. Van verpleegkundige tot ICT-specialist, van leraar tot logistiek manager. Bij elk beroep ziet de jongere welke studies daarbij passen én wat het werk inhoudt, of andersom (bij KiesMBO vind je de beroepen via de opleidingen). En het handigste is: er zijn video's waarin mensen vertellen over hun beroep. Zo krijgt de scholier een echt beeld van wat een opleiding later kan betekenen.

Wat er dan opvalt: de meeste studies leiden naar meerdere beroepen. Met de opleiding Communicatie kan de leerling bijvoorbeeld (ook) gaan werken in de marketing, journalistiek, voorlichting én PR. Met Economie en Bedrijf kan de jongere later werken in tientallen sectoren. En ook na de studie blijft de studiekiezer zich ontwikkelen. De meeste mensen werken later in een beroep dat anders is dan ze hadden verwacht, of dan hun diploma precies omschrijft. Je kind leert bij, ontdekt nieuwe interesses en groeit door.

Aanmelden

Weet je welke opleiding je volgend jaar wil gaan doen? Check.
Voldoe je aan de toelatingseisen? Check.
Heb je het juiste vakkenpakket? Check.

Mooi, dan kun je je gaan aanmelden! Doe dat vóór 1 april 2027 (mbo) of voor 1 mei 2027 (hbo/universiteit). Dan heb je toelatingsrecht. Maar let op: is er sprake van numerus fixus of selectie? Dan moet je eerder aan de slag.

Heb je een DigiD?

Om je aan te melden voor een opleiding, moet je jezelf digitaal identificeren. Je hebt daarvoor een DigiD nodig. Die gebruik je met de DigiD-app of met een sms-controle.

Heb je nog geen DigiD?

Vraag je DigiD op tijd aan, minimaal een maand voordat je je aan wilt melden.
Heb je wel een DigiD, maar ben je je gebruikersnaam kwijt?
Dan moet je een nieuwe DigiD aanvragen. Doe ook dit op tijd.

Heb je wel een DigiD, maar ben je je wachtwoord vergeten?
Ga naar www.digid.nl/herstellen

Heb je geen DigiD en kun je deze ook niet aanvragen?
Dit geldt bijvoorbeeld als je geen burgerservicenummer (BSN) hebt. Dit kun je doen:

Mbo

Zonder DigiD kun je een account aanmaken bij Centraal Aanmelden Mbo. Vraag daarvoor een code aan bij het studenteninformatiepunt van de school waar je naartoe wilt. Heb je de code? Ga naar inschrijvenmbo.nl en klik op 'Account aanmaken zonder DigiD'.

Hbo en wo

Ga naar www.studielink.nl en klik op 'Account aanmaken zonder DigiD'.

Meer informatie: digid.nl/vraag-en-antwoord

MBO

Aanmelden voor 1 april 2027

> Ga naar de website van de school.
> Bij de opleiding staat hoe je je moet aanmelden.
> Check of er extra eisen zijn om toegelaten te worden.
> Volg de stappen en vul alles in.
> Je wordt vanzelf doorgestuurd naar Centraal Aanmelden (inschrijvenmbo.nl/login).
> Sommige opleidingen hebben een maximum aantal plaatsen (dit heet numerus fixus, of ook wel: beperkte instroom). Is het een numerus fixus opleiding die selecteert op volgorde

van aanmelding? Meld je dan zo vroeg mogelijk aan. Het principe vol=vol kan toegepast worden.
> Je mag je voor meerdere opleidingen aanmelden. Later maak je dan je definitieve keuze.

Studiekeuzeadvies en toelatingsrecht

Veel opleidingen organiseren een kennismakingsperiode of kennismakingsgesprek om je te helpen met je definitieve studiekeuze. Hier moet je aan meedoen om toelatingsrecht te krijgen. Heb je meegedaan, voldoe je aan de toelatingseisen, is er genoeg plek en meld je je op tijd aan? Dan heb je recht op toelating én op een studiekeuzeadvies. Dat studiekeuzeadvies krijg je van de opleiding. Het advies kán zijn: kies een andere opleiding. Je hoeft het advies niet op te volgen, maar denk er wel goed over na.

Meer informatie:
https://www.kiesmbo.nl/over-het-mbo/aanmelden-en-toelatingsrecht

HBO OF WO

Aanmelden voor 1 mei 2027

> Ga naar de website van de hogeschool of universiteit.
> Kijk bij de opleiding van je keuze of er bijzondere toelatingseisen zijn. En of er sprake is van selectie of een numerus fixus. In dat geval moet je je eerder aanmelden.
> Ga naar https://www.studielink.nl/ en voer je gegevens in.
> Doe een verzoek tot inschrijving.
> Houd je e-mail en het dashboard van https://www.studielink.nl/ in de gaten, zodat je weet wat je moet doen.
> De meeste hogescholen en universiteiten zullen je uitnodigen voor een studiekeuzecheck ('matching'). Deze kan verplicht zijn. Doel: samen onderzoeken of de opleiding echt bij je past. Hoe eerder je je aanmeldt, hoe eerder je een matchingstraject kunt doen. Bij opleidingen met een numerus fixus of andere vorm van selectie zit geen studiekeuzecheck.
> Je kunt je via Studielink per studiejaar voor maximaal vier opleidingen aanmelden. Uiterlijk 31 augustus 2027 maak je je definitieve keuze.

Meer informatie
> https://www.studielink.nl/
> www.studiekeuze123.nl/aanmelden-studie

SELECTIE

Ook met de juiste vooropleiding en vakken kun je niet overal zomaar beginnen. Je moet soms deelnemen aan een selectieprocedure om toegelaten te worden. Er zijn verschillende soorten selectie, bijvoorbeeld door extra toelatingseisen of een numerus fixus.

Extra toelatingseisen

Bij kunst- en sportopleidingen of bijvoorbeeld de hotelschool moet je laten zien dat je genoeg talent en de juiste eigenschappen hebt voor de opleiding. Kijk hiervoor op de website van de opleiding die je wilt volgen.

Heeft je mbo-opleiding aanvullende eisen? Dan kun je je gewoon tot 1 april 2027 aanmelden. Je doet de toelatingstest na 1 april 2027. Maar let op: opleidingen met extra toelatingseisen zijn vaak óók numerus fixus opleidingen. Daarbij telt vaak de volgorde van aanmelding; meld je in dat geval dus zo snel mogelijk aan.

Let op: eerder aanmelden!

Voor opleidingen met extra toelatingseisen moet je je vaak eerder aanmelden dan voor andere opleidingen. Hoeveel eerder? Dat verschilt, de instelling mag dit zelf bepalen. Dus kijk op de website van de opleiding waar je naartoe wilt.

Niet geselecteerd?

Soms helpt het om een tussenjaar te nemen. In dat jaar kun je je kennis en vaardigheden bijspijkeren, werkervaring opdoen, extra trainen, studeren op je muziekinstrument, eindexamen doen in een extra vak, enzovoorts. En dan vol goede moed naar het toelatingsexamen in het volgende jaar. Als je nog leerplichtig bent, kun je geen tussenjaar nemen.

Numerus fixus

Sommige opleidingen hebben een maximum aantal plaatsen vastgesteld. Dat heet numerus fixus. Voor deze opleidingen is er ook een selectieprocedure.

Mbo

Er zijn twee manieren van selecteren.
> De volgorde van aanmelding: meld je zo snel mogelijk na opening van de aanmeldwebsite aan (vaak al vanaf 1 oktober 2026).
> Loting: iedereen die zich tot 1 april 2027 heeft aangemeld, doet mee aan de lotingsprocedure.

Hbo/wo

Onderwijsinstellingen mogen zelf bepalen hoe de selectieprocedure eruitziet. Daarom wordt het ook wel decentrale selectie genoemd. Soms moet je een motivatiebrief schrijven, op gesprek komen of een test maken. Als cijfers een rol spelen, gaat het om de eindlijst van vwo-5. Er mag ook geloot worden of een combinatie van loten en selectieactiviteiten. De onderwijsinstelling geeft op de eigen website meer informatie over de selectieprocedure. Aanmelden moet uiterlijk 15 januari 2027.

Welke opleidingen hebben een numerus fixus?

Mbo

Kijk op de website van de opleiding waar je naartoe wil om te zien of er een numerus fixus is. Of zoek je opleiding en de locatie op www.kiesmbo.nl, daar staat het (meestal) ook. Er staat dan 'beperkte toelating' en daaronder: je wordt toegelaten op basis van loting of je wordt toegelaten op basis van jouw inschrijfdatum.

Hbo/wo

Op www.studiekeuze123.nl/numerus-fixus staat een lijst met opleidingen met een numerus fixus. Deze lijst verandert elk jaar. Sommige opleidingen hebben bij de ene onderwijsinstelling een numerus fixus, maar bij de andere niet. Per studiejaar kun je je voor maximaal twee opleidingen met een numerus fixus aanmelden. Geneeskunde, fysiotherapie, tandheelkunde, mondzorgkunde en verloskunde mogen echter niet gecombineerd worden en je mag maar voor één instelling kiezen.

Meer informatie:
www.studiekeuze123.nl/numerus-fixus

In Studielink herken je een opleiding met een numerus fixus aan het volgende plaatje:

Heb je een plan B?

Je mag je voor meerdere opleidingen aanmelden. Als je je aanmeldt voor een fixusstudie, een studie met extra toelatingseisen of als je nog twijfelt over je studiekeuze: zorg voor een tweede studiekeuze!

Studeren in België

Voor Nederlandse studenten kan studeren in Vlaanderen een goed idee zijn:
> Het collegegeld (in Vlaanderen heet dat studiegeld) is niet hoog.
> Er is geen numerus fixus (behalve voor tandheelkunde, geneeskunde en diergeneeskunde).
> Aanmeldingen voor Belgische opleidingen tellen niet mee in Nederland.
> Website over de erkenning van je diploma, inschrijving en kosten: www.onderwijs.vlaanderen.be/studenten
> Website over het toelatingsexamen voor arts, tandarts of dierenarts: www.vlaanderen.be/de-toelatingsexamens-arts-tandarts-en-dierenarts
> Website over starttoetsen in België: Starttoetsen bacheloropleidingen (vlaanderen.be)

Geldzaken

Studeren kost geld. Hoe kom je je studietijd door zonder al te veel schulden te maken? Op deze pagina's kun je lezen hoe je jouw geldzaken het beste kunt regelen.

Studiefinanciering mbo

De studiefinanciering bestaat voor het mbo uit vier onderdelen:
1. basisbeurs
2. studentenreisproduct
3. aanvullende beurs
4. rentedragende lening

Voorwaarden

Rondom de studiefinanciering gelden een aantal belangrijke voorwaarden:

- Om in aanmerking te komen voor een (aanvullende) beurs moet je minimaal 18 jaar zijn.
- Je kunt wel een studentenreisproduct krijgen als je nog geen 18 bent.
- Je bent jonger dan 30 als jouw studiefinanciering ingaat.
- Je doet de BeroepsOpleidende Leerweg (BOL).
- Je moet op de 1e van de maand ingeschreven staan.
- Jouw opleiding duurt minimaal 1 jaar.
- Jouw opleiding is erkend. Check dit bij jouw school.
- Je bent Nederlander of je hebt een verblijfsvergunning type II, III, IV of V.

Alle voorwaarden: https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/voorwaarden.jsp

Lening of gift?

Niveau 1 en 2:

- De basisbeurs, het studentenreisproduct en de aanvullende beurs zijn een gift.
- De aanvullende beurs is afhankelijk van het inkomen van je ouders.
- De rentedragende lening moet altijd terugbetaald worden. Daarover wordt rente berekend. Terugbetalen gaat in maximaal 35 jaar.

Niveau 3 en 4:

- De basisbeurs, het studentenreisproduct en de aanvullende beurs zijn een lening.
- Haal je binnen 10 jaar een diploma? Dan wordt de lening omgezet in een gift.
- De rentedragende lening moet je altijd terugbetalen.

Hoe lang?

Je hebt recht op een basisbeurs en een aanvullende beurs voor 4 jaar, daarna heb je nog 3 jaar recht op een rentedragende lening (de leenfase) en het studentenreisproduct. De maximale rentedragende lening is in de leenfase op dit moment (schooljaar '25/'26) € 1213,95 per maand, maar wordt nog aangepast.

Lesgeld

Mbo-studenten betalen vanaf 18 jaar lesgeld. Het lesgeld voor 2025-2026 is vastgesteld op € 1511. De bedragen voor 2026-2027 kan je vinden op www.duo.nl/particulier/geld-voor-school-en-studie/

Handig:
Over niveau 1 en 2: https://www.youtube.com/watch?v=10fB54UVKs4
Over niveau 3 en 4: https://www.youtube.com/watch?v=2icggb3Kp7g
Aanvragen stufi: https://duo.nl/zakelijk/middelbaar-beroepsonderwijs/voorlichting-studiefinanciering/video-studiefinanciering-aanvragen-voor-mbo.jsp

Studiefinanciering hbo en universiteit

De studiefinanciering voor het hbo en wo bestaat uit vijf onderdelen:
1. basisbeurs
2. studentenreisproduct
3. aanvullende beurs
4. rentedragende lening
5. collegegeldkrediet

Let op

- De basisbeurs, het reisproduct, de rentedragende lening en het collegegeldkrediet zijn er voor iedereen.
- De aanvullende beurs is afhankelijk van het inkomen van je ouders. Hoe hoger het gezamenlijk inkomen van je beide ouders, des te lager is de aanvullende beurs.
- Als je geen of minder aanvullende beurs krijgt, kun je geld bij lenen. Bovenop de 'gewone' rentedragende lening.
- Het collegegeldkrediet is een extra lening, die je als student kan aangaan om het collegegeld te kunnen betalen. Als je instellingscollegegeld moet betalen, kun je eventueel tot vijf keer het bedrag lenen. Op www.duo.nl kun je meer lezen over wettelijk collegegeld en collegegeldkrediet.

Voorwaarden

- Voor het hbo en de universiteit geldt geen minimumleeftijd.
- Je bent jonger dan 30 jaar als jouw studiefinanciering start.
- Je volgt een bachelor, master of associate degree.
- Je staat voltijds of duaal ingeschreven als student.
- Je moet op de 1e van de maand ingeschreven staan.
- Jouw opleiding duurt minimaal 1 jaar.
- Jouw opleiding is erkend. Je kunt dit checken bij jouw school of universiteit.
- Je bent Nederlander of je hebt een verblijfsvergunning type II, III, IV of.

Kijk voor informatie over studiefinanciering in het buitenland op https://duo.nl/particulier/studiefinanciering-buitenland/

Alle voorwaarden: https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/voorwaarden.jsp

Lening of gift?

De basisbeurs, het studentenreisproduct en de aanvullende beurs zijn om te beginnen een lening. Als je een diploma haalt binnen 10 jaar na de eerste maand studiefinanciering, worden ze omgezet in een gift (prestatiebeurs). De studieschuld moet je in maximaal 35 jaar aflossen. De aflossing begint in het tweede jaar nadat je bent afgestudeerd. Het maandbedrag is afhankelijk van de hoogte van je studieschuld én van je inkomen: het wordt berekend naar draagkracht.

Meer info: https://duo.nl/particulier/studieschuld-terugbetalen/terugbetalingsregels.jsp

Hoe lang?

- Voor een 4-jarige studie of een associate degree aan hbo of universiteit krijg je 7 jaar studiefinanciering.
- Heb je recht op een aanvullende beurs, dan krijg je die alleen de eerste 4 jaar. Daarna kun je nog 3 jaar alleen lenen.
- Het studentenreisproduct krijg je de eerste 5 jaar.
- Voor een studie die meer dan 4 jaar duurt, krijg je langer studiefinanciering en een reisproduct. Dit geldt ook voor sommige masters en lerarenopleidingen.
- Hier lees je hoe het zit als je 2 studies tegelijk doet: https://duo.nl/particulier/studiefinanciering/hoelang-recht.jsp

Toeslagen en tegemoetkomingen

Als je 18 wordt, verandert het een en ander:

- Je ouders krijgen geen kinderbijslag meer, jij kunt de Tegemoetkoming Scholieren krijgen.
- Ben je deeltijder, dan heb je mogelijk recht op de Tegemoetkoming Deeltijders.
- Je wordt zelf verantwoordelijk voor je eigen ziektekosten.
- Je hebt een eigen zorgverzekering (mag ook via je ouders) en betaalt zelf de premie (rond € 160,-). Gelukkig kun je via www.toeslagen.nl zorgtoeslag aanvragen. Bij een laag inkomen (zoals de meeste studenten) heb je dan recht op een zorgtoeslag van rond de € 130,-.
- Als je bijvoorbeeld medicijnen nodig hebt of in het ziekenhuis belandt, moet je wel je eigen risico van € 385,- betalen.

Collegegeld

Studenten in het hbo en wo betalen collegegeld. Het collegegeld voor studiejaar 2026-2027 is €2.694,-. Via de website www.duo.nl/particulier/geld-voor-school-en-studie/ zullen alle bedragen voor 2026-2027 bekend gemaakt worden.

Studiefinanciering aanvragen

Hoe?

- Zorg dat je een DigiD hebt
- Koop een persoonlijke OV-chipkaart
- Log in op mijn DUO om studiefinanciering aan te vragen

Wat?

- Vraag je Basisbeurs, Studentenreisproduct en Aanvullende Beurs altijd aan. DUO berekent dan, aan de hand van het inkomen van je ouders (en nog enkele factoren - bijvoorbeeld een studerende zus of broer), of je recht hebt op een Aanvullende Beurs.
- Leen alleen als het echt nodig is. Zo houd je je studieschuld zo laag mogelijk en heb je na je studie meer financiële armslag (je betaalt dan minder per maand terug en houdt meer over).

Overleg met ouders

Ouders zijn volgens de wet verantwoordelijk voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen.

- Tot 18 jaar: ouders betalen kosten van verzorging en opvoeding.
- 18 jaar tot 21 jaar: ouders betalen kosten van levensonderhoud en studie.

Overleg dus met je ouders hoe jullie dat zien en wie wat betaalt.

Bijverdienen?

Je mag onbeperkt bijverdienen.

Studietoeslag

Ben je een scholier of student tussen de 15 en 30 jaar? En kun je niet het minimumloon verdienen door een chronische ziekte of beperking? Dan kun je misschien een studietoeslag krijgen van de gemeente. Informeer hiernaar bij jouw gemeente.

Meer weten?

DUO organiseert met enige regelmaat een webinar over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld over studiefinanciering in het mbo en hoger onderwijs.

https://duo.nl/webinar/

Andere handige websites

www.belastingdienst.nl
www.duo.nl
www.duo.nl/antillen
www.DigiD.nl
www.nibud.nl
www.wilweg.nl

biond

vereniging voor
begeleiders in onderwijs

BiOND is de vereniging voor begeleiders van jongeren op het voortgezet onderwijs en het mbo.

Van leerling-, loopbaan- en studie-loopbaanbegeleiders tot decanen, mentoren en zorgcoördinatoren.

Bij BiOND geloven we in een leven lang leren voor begeleiders én hun leerlingen of studenten. Bij de BiOND Academie kan je **trainingen volgen** die voor jou als begeleider zijn ontwikkeld.

Word lid van BiOND en maak deel uit van een groot netwerk van begeleiders die hét verschil maken voor hun leerlingen en studenten.

De Studiekeuzespecial van BiOND ondersteunt het studiekeuzeproces van alle jongeren in het vo en mbo. Weet wat er mogelijk is, doe inspiratie op en lees praktische tips per fase.
Bestel de Studiekeuzespecial via www.biond.nu/sks

kijk op www.biond.nu